

REPORT REGIONY

Plzeňský kraj

Regionální spolupracovnice:

Martina Vrbová – absolventka META Akademie 2021/2022 – roční kurz certifikovaných lektorů a od září 2022 regionální poradkyně METY pro MŠ, ZŠ a SŠ v Plzeňském kraji.

Dlouholeté zkušenosti s výukou českého jazyka pro cizince (Peace Corps, Varšavská univerzita, Vilniuská univerzita, Evropská komise), aktuálně i s výukou češtiny jako druhého jazyka. Členka AUČCJ, řídicího výboru a PS Pro rovné příležitosti MAS Pošumaví a volnočasového Klubu v pyžamu, o.p.s. Maminka 2 synů, milovnice českého jazyka a cizích jazyků, cestování, architektury a sportu.

Téma platformy:

Nastavení funkční podpory vícejazyčných dětí v ZŠ

Téma přirozeně vyplynulo na základě zjištění ze síťování základních škol v Plzeňském kraji. Stále je v regionu řada škol, které doposud nemají (vhodně) nastavený systém podpory vícejazyčných dětí a chybí jim povědomí o možnostech pro efektivní organizační nastavení školy.

Datum: 22. 4. 2024

Anotace: Online setkání bylo určeno pro vedení ZŠ, pracovníky ŠPP, třídní učitele a koordinátory inkluze na ZŠ. Jeho cílem bylo představit možnosti, jak (více) zapojovat vícejazyčné děti do výuky, jak se vyrovnat s jejich nedostatečnou znalostí češtiny na úrovni komunikačního i akademického jazyka, jak ve škole zorganizovat výuku češtiny jako druhého jazyka a z čeho ji financovat a také jak nastavit spolupráci pedagogického týmu tak, aby podpora byla efektivní. Konkrétní příklady dobré praxe byly prezentovány zástupci ZŠ Bor u Tachova a ZŠ Lerchova v Sušici, které budou doplněny o zkušenosti přihlášených účastníků ze škol či organizací v Plzeňském kraji.

Věnováno bylo především tématům:

- spolupráce uvnitř školy (role ŠPP a nastavení týmu pro začleňování vícejazyčných dětí),
- zajištění výuky českého jazyka a její financování s ohledem na regionální možnosti,
- zapojování vícejazyčných dětí do výuky (uzpůsobení výukových metod, plány podpory, spolupráce s PPP)

Přednášející hosté platformy:

- Mgr. Daniel Koblen, ředitel ZŠ Bor u Tachova
- Mgr. Jana Živná, zástupkyně ředitele ZŠ Lerchova, Sušice

- Mgr. Michala Hamplová, Ph.D., odborná pracovnice METY pro ZŠ

Hosté – spolupracující partneři:

- NPI – Mgr. Miroslava Sklenářová
- MAS Pošumaví – Mgr. Marie Kaufnerová

Příklad dobré praxe z regionu:

ZŠ Bor u Tachova. Škola má již dlouholeté zkušenosti s výukou a začleňováním vícejazyčných dětí. Její ředitel p. Daniel Koblen zdůrazňuje obrovskou moc každého jednotlivého učitele pro úspěšné začlenění těchto dětí. Koordinaci celého procesu ve škole zajišťuje paní asistentka původem z Ukrajiny ve spolupráci s asistenty pedagoga, třídními učiteli, učiteli ČDJ, zástupcem a ředitelem školy. Současně provádí předučování, doučování a doporučuje žáky na logopedické hodiny. Podporu vícejazyčných dětí financuje škola z prostředků Kraje, ale také CPIC, Nadace Terezy Maxové i od soukromých sponzorů.

Na výuce ČDJ pro vícejazyčné děti se podílejí vybraní učitelé. Role třídních a ostatních učitelů je postavena na empatii vůči těmto žákům a současně na práci s žákovským kolektivem s ohledem na celkový wellbeing třídy. Děti jsou zařazeny do skupin podle věku, výuka ČDJ probíhá zásadně v dopoledních hodinách. Žáci jsou uvolňováni z odborných předmětů.

Výuka ČDJ i začleňování vícejazyčných dětí se daří. Jeho úspěšnost dokládají mj. i výsledky přijímacích zkoušek.

ZŠ Lerchova, Sušice. S vícejazyčnými žáky se ve větší míře škola setkala až s příchodem ukrajinských dětí na jaře a na podzim r. 2022. Již v prvních měsících vznikly adaptační kurzy pro celé rodiny díky zapojení učitelů – seniorů a podpoře města. Žáci jsou zařazováni do ročníku odpovídajícímu věku dětí. Bezplatnou jazykovou přípravu zajišťují střídavě 3 pedagogové (2 učitelky z 1.stupně a 1 učitel ze 2.stupně). Do skupiny jazykové přípravy jsou zařazeni i žáci, kteří již legislativně nárok na bezplatnou jazykovou přípravu nemají, ale podle potřeby docházejí. Na škole funguje také doučování českého jazyka.

Na úspěšném začleňování vícejazyčných dětí se podílejí také školní psycholog, výchovný poradce, metodik prevence ve spolupráci se zástupcem ředitele. Podle plánu podpory pracují všichni vícejazyční žáci, a to ve všech předmětech. Ve škole probíhá společná příprava všech žáků na přijímací řízení na SŠ. Škola spolupracuje se SŠ ve městě, které jsou tak na příchod vícejazyčných žáků připraveny.

Od poloviny září 2023 působí na škole ukrajinská asistentka. Financování paní asistentky zajistila škola ze zdrojů MŠMT. Kromě pomoci učitelům a žákům v hodinách, doučování a vysvětlování matematiky a koordinaci spolupráce s ukrajinskými rodiči žáků zajišťuje také pravidelná odpolední setkání ukrajinských dětí podporující komunikaci v jejich mateřském jazyce a společné kultuře.

Zjistili jsme:

(zpracované otázky z registračního formuláře)

1. Pracovní pozice registrovaných zájemců o platformu.

Na platformu se registrovali zájemci především z řad **pedagogů a speciálních pedagogů, metodiků prevence, výchovných poradců, asistentů pedagoga a vedoucích pracovníků základních škol.**

2. Pracujete s vícejazyčnými žáky s nedostatečnou znalostí češtiny?

3. Probíhá ve vaší škole výuka češtiny jako druhého jazyka?

4. **Uzpůsobujete dětem s nedostatečnou znalostí češtiny výukové metody?** Pokud ano, uveďte prosím, jaké.

Z registračního dotazníku vyplývá, že pedagogové v Plzeňském kraji využívají pro děti s nedostatečnou znalostí češtiny především následující výukové metody:

- individualizace, zjednodušování úkolů a redukce učiva
- překlady do rodného jazyka či využívání slovníků
- intenzivní práce s AP a skupinové či individuální doučování
- učebnice pro výuku ČDJ a další výukové pomůcky
- obrázky, přehledy učiva a názornost

Nejčastější otázky pedagogů z regionu:

(shrnutí otázek, které pedagogové uvedli při registraci)

Nejčastější dotazy pedagogů se týkaly možnosti úpravy obsahu a hodnocení vícejazyčných žáků, zlepšení vztahů mezi dětmi ve třídě, mezi rodiči a učiteli. Práce s dětmi s SPU a budoucnosti, resp. možnosti financování ukrajinských asistentů pedagoga.

Pro úspěšné začleňování vícejazyčných dětí je nutné v regionu pracovat na zkvalitnění vzdělávání pro všechny děti a wellbeingu na školách, sdílet dobrou praxi škol a zvýšit povědomí o existujících organizacích podporujících vzdělávání i mimoškolní aktivity.

ODPOVĚDI NA DOTAZY Z REGISTRAČNÍHO FORMULÁŘE:

1. Hodnocení a klasifikace

Doporučujeme využívat slovní hodnocení, a to i na vysvědčení. Je vhodná i kombinace slovního hodnocení se známkou. V případě hodnocení známkami je vhodné, aby se učitelé i nově příchozí žáci seznámili s **rozdíly v klasifikačních stupnicích českého a ukrajinského vzdělávacího systému**, aby se předešlo nedorozumění. U žáků hodnotíme individuální pokroky vzhledem k obsahu vzdělávání a při hodnocení přihlížíme k jejich úrovni českého jazyka. Vždy je možné každého žáka hodnotit, vždy je možné stanovit úkol, který zvládne i žák s nedostatečnou jazykovou kompetencí v českém jazyce a za který je možné jej ohodnotit (např. myšlenková mapa, vysvětlení pojmu, fotokoláž, doplnění schématu, doplnění slov v textu s nabídkou odpovědí odpovídající jazykové úrovni žáka).

Vyhláška č. 48/2005 Sb. §15 odst. 6

V případě hodnocení žáků cizinců, kteří plní v České republice povinnou školní docházku, se úroveň znalosti českého jazyka považuje za závažnou souvislost podle odstavců 2 a 4, která ovlivňuje jejich výkon.

To znamená, že při hodnocení vícejazyčných žáků a žákyň v jakémkoliv předmětu přihlížíme k úrovni jejich jazyka.

Vyhláška č. 48/2005 Sb., §15, odst. 4:

Při hodnocení jsou výsledky vzdělávání žáka hodnoceny tak, aby byla zřejmá jeho úroveň vzdělání, které dosáhl zejména ve vztahu k očekávaným výstupům jednotlivých předmětů školního vzdělávacího programu, ke svým vzdělávacím a osobnostním předpokladům a věku. Klasifikace zahrnuje ohodnocení přístupu žáka ke vzdělávání *i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon.*

Nedostatečná znalost vyučovacího jazyka je závažnou souvislostí, která ovlivňuje výkon žáka.

Příloha vyhlášky č. 27/2016 Sb.

V části hodnocení ve 2. a 3. stupni podpůrných opatření se uvádí, že hodnocení vychází ze zjištěných specifik žáka, např. neznalosti vyučovacího jazyka.

Nastavují se taková kritéria hodnocení, která vícejazyčným žákům umožní dosahovat osobního pokroku.

Důležité je nastavení CÍLŮ, jejichž splnění je možné HODNOTIT.

Více na:

- <https://inkluzivniskola.cz/zs-hodnoceni-zaku-s-omj>
- [Principy práce s žáky na ZŠ, SŠ | Inkluzivní škola \(inkluzivniskola.cz\)](#)

2. Možnosti doučování

Dotační výzvy nad rámec jazykové přípravy dle §20 a jazykové podpory dle §16 průběžně doplňujeme na stránkách Inkluzivní školy. Možnosti jsou také shrnuty v **prezentaci M. Hamplové** (zaslána e-mailem účastníkům platformy).

Aktuální možnosti čerpání prostředků pro doučování:
<https://inkluzivniskola.cz/financovani-kurzu-cestiny>

3. Budou ukrajinští žáci 9.třídy skládat zkoušku z českého jazyka?

Pokud se jedná o žáky s nárokem na dočasnou ochranu, přijímací zkoušku z českého jazyka skládat nemusí. Škola může ověřit znalost češtiny pohovorem. Uchazeči musí podat písemnou žádost o osvobození od zkoušky z češtiny a doložit kopii víza dočasné ochrany. Jestliže již dočasnou ochranu nemají, budou muset zkoušku z českého jazyka skládat. Mohou nicméně požádat PPP o navýšení času na vypracování přijímací zkoušky a o možnost používat během zkoušky překladový slovník.

4. Počet vícejazyčných žáků za poslední rok a jaká je jejich současná schopnost se dorozumět

Více k tomuto tématu na <https://inkluzivniskola.cz/pocty-cizincu-na-skolach>, v **Prezentaci KÚ Pizeňského kraje** (zaslána e-mailem účastníkům platformy), nebo např. v průzkumech společnosti **PAQ Research**
<https://www.paqresearch.cz/post/nova-mapa-vzdelavani/>
<https://www.paqresearch.cz/post/vysla-dobra-praxe/>.

5. Jak motivovat vícejazyčné žáky (žáky s OMJ) k učení českého jazyka

Nejdříve je vhodné zjistit, proč dítě motivaci nemá. Zjistit **příčinu nezájmu** dítěte je možné na společné schůzce s rodiči, třídním učitelem, tlumočnickem, případně i s výchovným poradcem a/nebo asistentkou pedagoga. Nabízíme také vyzkoušet některé **praktické tipy** z naší motivační bonboniéry:

[meta_jak-motivovat-vicejazycne-zaky-zakyne-pri-vyuce.pdf](#) (inkluzivniskola.cz)

Více na:

<https://inkluzivniskola.cz/akce/motivace-hodnoceni-u-vicejazycnych-deti-na-zs>

<https://inkluzivniskola.cz/content/jak-motivovat-vicejazycne-zaky-zakyne-pri-vyuce>

<https://inkluzivniskola.cz/abychom-se-vsichni-meli-ve-skole-dobre-0>

6. Jak pracovat s vícejazyčnými žáky (žáky s OMJ), kteří mají SPU a čeština je pro ně příliš těžká

Řešením jsou v tomto případě **návštěva PPP nebo SPC**; nastavení vhodných podpůrných opatření, vytvoření **individuálního vzdělávacího plánu**, kde je popsána individuální úprava vzdělávacích cílů v každém předmětu. Velkou podporou je **pomoc AP**.

Důležitá je také **intenzivní výuka ČDJ** alespoň 3 x týdně v době běžné výuky, kdy jsou tyto děti částečně uvolněny z předmětů (doporučujeme primárně uvolňovat z ČJL a naukových předmětů).

Důležité je vhodné nastavení vzdělávacího CÍLE: Nastavíme ho v konkrétním tématu tak, aby umožnil základní osvojení navazujícího učiva, vybíráme pouze podstatné informace důležité pro život, pracujeme se slovníčky. Společně s intenzivním vzděláváním v ČDJ postupně rozšiřujeme obsah učiva.

Důležitými prvky jsou také **vizualizace, předučení, zohlednění pracovního tempa, střídání činností.**

Více k tématu na:

<https://inkluzivniskola.cz/specificke-poruchy-uceni-cestina-jako-druhy-cizi-jazyk>

<https://inkluzivniskola.cz/principy-prace-s-vicejazycznymi-detmi-s-svp>

7. Možnost příměstských táborů pro ukrajinské děti

Dotační titul Ministerstva vnitra: Národní dotační titul - cizinci - Ministerstvo vnitra České republiky (mvr.cz)

Termín příjmu žádostí aktuálně prodloužen **do 10.června 2024**

8. Jiné národnosti, zvyky, náboženské vyznání, jak nejlépe se přizpůsobit

Každý z nás by měl být připraven na setkání s druhými a pochopení jejich odlišností, zároveň však také na **oboustranné proměny**, které kontakt s jiným člověkem přináší.

<https://inkluzivniskola.cz/teoreticka-vychodiska-mkv>

<https://inkluzivniskola.cz/osobni-zkusenost-pedagoga-s-mkv>

Důležitá je práce s třídním kolektivem tak, aby se i děti s odlišnou kulturou cítily v kolektivu **přijaté a vítané.**

Více informací na Práce s třídním kolektivem | Inkluzivní škola (inkluzivniskola.cz)

9. Jak pracovat se skupinou, v níž jsou soustředěni žáci v rozmezí 1.-9. ročníku?

Výuka v heterogenní skupině je jako výuka v jednotřídce. Ve třídě se scházejí děti, z nichž zpravidla žádné dvě nejsou na stejné jazykové, vědomostní a věkové úrovni.

Typy, jak si zorganizovat výuku:

- Rozdělit třídu na maximálně 3 skupiny **podle věku.**
- **Skupiny jsou volné, děti** v případě potřeby některé činnosti vykonávají s jinou skupinou. Je vhodné dobře vybírat **materiály (pracovní listy)**, se kterými chceme pracovat, používat texty **přiměřené nejen schopnostem, ale i věku žáků.**
- Čím méně žák rozumí a čím méně je samostatný, tím blíže k učiteli by měl sedět.
- Žáci pracují (pokud možno) na **stejném tématu**, jejich úkoly jsou však různě náročné.
- Každý by si měl z hodiny něco odnést, **cílem je naučit, nejen děti zabavit.**

Více námětů na:

<https://inkluzivniskola.cz/cdj-vyuka-v-heterogenni-skupine>

10. Možnosti spolupráce s jinými organizacemi

Možnosti nastavení spolupráce v rámci školy jsou na

<https://inkluzivniskola.cz/nastaveni-tymu-spp>

Pro navázání spolupráce s jinými organizacemi lze v rámci Plzeňského kraje oslovit **PPP**, **SPC**, **CPIC**, **NPI**, **KCV** (Krajské centrum vzdělávání), **MAS** a jejich skupiny Pro rovné příležitosti, **NNO**, jako je Člověk v tísni, nebo se z jakýmkoliv dotazem týkajícím se vzdělávání vícejazyčných dětí obrátit přímo na nás, na METU, o.p.s.